EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2010.9.16
KOM(2010) 481 galutinis

KOMISIJOS ATASKAITA TARYBAI, EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

dėl 2003 m. liepos 22 d. Tarybos direktyvos 2003/72/EB, papildančios Europos kooperacinės bendrovės statutą dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus, peržiūros

KOMISIJOS ATASKAITA TARYBAI, EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

dėl 2003 m. liepos 22 d. Tarybos direktyvos 2003/72/EB, papildančios Europos kooperacinės bendrovės statutą dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus, peržiūros

1. ĮVADAS

Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1435/2003[1] (toliau – reglamentas) nustatytas Europos kooperacinės bendrovės (toliau – SCE) statutas, siekiant sukurti vienodą teisės sistemą, kuria vadovaudamiesi įvairių valstybių narių kooperatyvai galėtų planuoti savo verslo reorganizavimą ir jį vykdyti Bendrijos lygmeniu. Tarybos direktyva 2003/72/EB[2] (toliau – direktyva) papildomos su darbuotojų dalyvavimu priimant sprendimus[3], susijusios reglamento nuostatos, siekiant sudaryti sąlygas darbuotojams dalyvauti priimant sprendimus kiekvienoje SCE, ir taip užtikrinti, kad įsteigus SCE nebūtų panaikintos ar susilpnintos darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus teisės, turėtos jos kūrime dalyvavusiuose ūkio subjektuose.

Kaip nustatyta direktyvos 17 straipsnyje, šiame komunikate Komisija peržiūri šios direktyvos taikymą, siekdama prireikus pasiūlyti tinkamų pakeitimų.

Rengdamasi šiai peržiūrai Komisija užsakė nepriklausomų ekspertų tyrimus[4], ir dėl šių tyrimų ir ataskaitos projekto[5] konsultavosi su valstybėmis narėmis ir Europos socialiniais partneriais.

Kadangi direktyva ir Tarybos direktyva 2001/86/EB dėl darbuotojų dalyvavimo Europos bendrovėje (SE)[6] (toliau – SE direktyva) yra labai panašios, o tam tikros valstybės narės[7] direktyvą į nacionalinę teisę perkėlė tuo pačiu teisės aktu arba

---

1 2003 m. liepos 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1435/2003 dėl Europos kooperatinės bendrovės (SEC) statuto, OL L 207, 2003 8 18, p. 1.

2 2003 m. liepos 22 d. Tarybos Direktyva 2003/72/EB papildanti Europos kooperacinės bendrovės statutą dėl darbuotojų dalyvavimo, OL L 207, 2003 8 18, p. 25.

3 Darbuotojų dalyvavimas priimant sprendimus – tai bet koks būdas, įskaitant informavimą, konsultavimą ir dalyvavimą, kuriuo darbuotojų atstovai gali daryti poveikį įmonėje priimamiems sprendimams (direktyvos 2 straipsnio h punktas).

4 Bendrovės „Labour Asociados“ (25 ES šalių 2006–2008 m.) ir bendrovės „Milieu“ (BG, RO) 2009 m. parengtos nacionalinės ataskaitos, bendrovės „Labour Asociados“ 2007 m. parengta 25 ES šalių suvestinė tyrimų ataskaita.

5 Gauti šių šalių konsultacijų atsakymai: BG, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FR, HU, IT, LT, LU, LV, PL, PT, SE; Europos pramonės ir darbdavių konfederacijų sąjungos, Europos profesinių sąjungų konfederacijos, UEAPME (Europos amatų, mažųjų ir vidutinių įmonių asociacijos) atsakymai.

6 2001 m. spalio 8 d. Tarybos direktyva 2001/86/EB, papildanti Europos bendrovės įstatus dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus, OL L 294, 2001 11 10, p. 22.

7 BG, EE, ES, FI.

atlikdamos teisės aktų, kuriais Direktyva 2001/86/EB perkelta į nacionalinę teisę, dalinius pakeitimus, Komisija remiasi į pastarosios direktyvos peržiūra[8].

Dėl horizontaliųjų klausimų, susijusių su teise į informavimą ir konsultavimąsi, kaip antai apsauga ir garantijos darbuotojų atstovams, ar konfidenciali informacija, Komisija taip pat remiasi Direktyvos 2002/14/EB dėl bendros darbuotojų informavimo ir konsultavimosi su jais sistemos sukūrimo[9] peržiūra.

2. 2009 M. DIREKTYVA GALUTINAI PERKELTA Į NACIONALINĘ TEISĘ

Komisija įsteigė iš valstybių narių vyriausybių ekspertų sudarytą ekspertų grupę, siekdama sudaryti sąlygas aptarti direktyvos perkėlimo į nacionalinės teisės aktus priemones. 2005 m. ekspertų grupė posėdžiavo tris kartus ir išsamiai aptarė pagrindinius direktyvos įgyvendinimo klausimus[10].

Nors buvo atliekami parengiamieji darbai, tik dvylika valstybių narių[11] perkėlė direktyvą į nacionalinę teisę, laikydamosi direktyvoje nustatyto termino (2006 m. rugpjūčio 18 d.), o galutinių įgyvendinimo priemonių priėmimas užtruko iki 2009 m. kovo mėn[12]. Komisija 16 valstybių narių[13] pradėjo pažeidimo tyrimo procedūrą, vėliau buvo tris kartus kreiptasi į Europos Teisingumo Teismą. Po to Teisingumo Teismas priėmė vienai valstybei narei nepalankų sprendimą[14].

Beveik visose valstybėse narėse direktyva į nacionalinę teisę perkelta priimant teisės aktus, prieš tai pasikonsultavus su socialiniais partneriais, ir laikantis tvarkos, būdingos konkrečios šalies tradicijoms[15]. Socialiniai partneriai turėjo lemiamos reikšmės Belgijoje, kurioje direktyva į nacionalinę teisę perkelta teisės aktais papildytu valstybės lygmens kolektyviniu susitarimu, ir Italijoje, kurioje socialiniai partneriai pasirašė bendrą nuomonę, tapusią teisės aktų, kuriais perkeliama direktyva, pagrindu. Daugumoje valstybių narių kooperacinis judėjimas prisidėjo prie šio proceso. Dėl direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę didelių viešų diskusijų nekilo.

Kalbant apie įgyvendinimo kokybę, nepriklausomų ekspertų atliktuose minėtuose tyrimuose prieita prie išvados, kad, apskritai, nacionalinės įgyvendinimo priemonės

---

8 Komisijos komunikatas dėl 2001 m. spalio 8 d. Tarybos direktyvos 2001/86/EB, papildančios Europos bendrovės įstatus dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus, persvarstymo, COM(2008 m.) 591 galutinis 2008 9 30.

9 2002m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/14/EB dėl bendros darbuotojų informavimo ir konsultavimosi su jais sistemos sukūrimo Europos bendrijoje, OL L 80, 2002 3 23, p. 29. Komisijos komunikatas Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl Direktyvos 2002/14/EB taikymo ES peržiūros, COM(2008 m.) 146 galutinis, 2008 3 17.

10 Grupės darbo dokumentai ir protokolai yra http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=707&langId=en&intPageId=213.

11 AT, BG, CZ, DE, DK, FI, HU, NL, PL, SE, SI, UK

12 Išsami informacija apie nacionalines įgyvendinimo priemones pateikta http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=707&langId=en&intPageId=213.

13 Viena valstybė narė priėmė įgyvendinimo priemones per nustatytą terminą, tačiau apie tai nepranešė Komisijai.

14 2008 m. spalio 9 d. priimtas nepalankus sprendimas dėl BE, C-92/08; nepalankus sprendimas dėl EL, C-82/08; nepalankus sprendimas dėl LU, C-70/08.

15 NL – jokių specifinių konsultacijų su socialiniais partneriais dėl Direktyvos 2003/72/EB nebuvo; UK įvyko viešosios konsultacijos; ES – Bendra konsultacija dėl direktyvų 2003/72/EB ir 2001/86/EB.

beveik visiškai, o dažnai net pažodžiui atitinka minėtos direktyvos nuostatas, o perkeliant į nacionalinę teisę nenustatyta jokių rimtų pažeidimų. Tačiau ekspertai paminėjo tam tikrus sunkumus, praleidimus, trūkumus, versijas ar papildymus[16], kuriuos Komisija privalo ištirti nuodugniau.

3. DIREKTYVOS TURINYS Į NACIONALINĘ TEISĘ DAŽNAI PERKELIAMAS NEKEIČIANT

3.1. Deryboms suteikiama pirmenybė ir alternatyvus būdas tam tikroms „ex novo“ SCE

Svarbiausias šios direktyvos principas ir joje nustatytas tikslas – saugoti darbuotojų teises, susijusias su dalyvavimu priimant sprendimus, kurie gali jiems turėti įtakos. Darbuotojų teisės, galiojusios prieš įsteigiant SCE, turėtų būti darbuotojų teisių dalyvauti priimant sprendimus SCE pagrindas („prieš ir po“ principas). Pagrindinės priemonės šiam tikslui pasiekti – susitarimas, dėl kurio derasi susijusių juridinių subjektų vadovai ir darbuotojų atstovai. Nepasiekus susitarimo per šešių mėnesių laikotarpį (kuris susitarus gali būti pratęstas iki 12 mėnesių), direktyva nustatomos standartinės taisyklės. Be to, darbuotojų atstovai gali nuspręsti nepradėti derybų arba nutraukti derybas ir veikti pagal darbuotojų informavimo ir konsultavimosi su jais taisykles, galiojančias valstybėse narėse, kuriose yra SCE darbuotojų.

Jei deryboms suteikiama pirmenybė, tai atitinka Europos bendrovės (SE) praktikoje įprastą sistemą. Tačiau direktyvoje nustatytas ir alternatyvus būdas, kuriuo suteikiama galimybė SCE įkurti „ex novo“. Direktyvos 8 straipsnyje nustatytos specialios nuostatos, taikomos, jei SCE yra įsteigta tik fizinių asmenų arba vieno juridinio subjekto ir fizinių asmenų, ir joje iš viso dirba mažiau kaip 50 darbuotojų arba 50 ir daugiau darbuotojų tik vienoje valstybėje narėje. Tokiu atveju nacionalinės darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus nuostatos, kurias galima taikyti kitiems tos pačios rūšies tose pačiose valstybėse narėse įsisteigusiems subjektams, turi būti taikomos SCE, jos dukterinėms bendrovėms ir įmonėms (žr. 3.5).

3.2. Tarpvalstybinių derybų tvarka

Derybų tvarkos laikomasi pagal tos valstybės narės, kurioje bus įsteigta registruota SCE buveinė, teisės aktus. Deryboms pradėti SCE steigimo procese dalyvaujančių juridinių subjektų vadovai arba administracinės institucijos, vos tik suplanavusios steigti SCE, privalo nedelsdamos imtis reikalingų veiksmų. Priimdamos įgyvendinimo priemones daugelis valstybių narių nustatė išsamesnes sąlygas, nei šiuo atžvilgiu nustatyta minėtoje direktyvoje[17].

Derybų tikslais turi būti įsteigtas darbuotojams atstovaujantis specialusis derybų organas (toliau – SDO). SDO nariai renkami arba skiriami proporcingai kiekvienoje valstybėje narėje dalyvaujančiuose juridiniuose subjektuose ir jų dukterinėse

---

16 Europos pramonės ir darbdavių konfederacijų sąjungos organizacija narė CIP laikėsi nuomonės, kad nacionalinės teisės aktuose nustatytos prievolės tam tikrose srityse viršija direktyvos reikalavimus.

17 Išankstinės informacijos, kurią reikia pateikti, apimtis – CZ, IE, LT, PL, SI; Informacija darbuotojams, kai nėra atstovavimo – CZ, DE, IE, LT, NL, PT, SI, UK; Ilgiausias laikotarpis deryboms pradėti – ES, LT; tačiau nėra nuorodos „kuo greičiau“ – PT.

bendrovėse ir įmonėse dirbančių darbuotojų skaičiui[18]. Valstybės narės pačios nusprendžia, kokius metodus nustatyti jų teritorijoje renkant ar skiriant narius. Kai kurios valstybės narės nesilaikė direktyvos reikalavimo nustatant metodus, kuriais būtų siekiama lyčių pusiausvyros SDO[19]. Direktyvoje numatyta, kaip spręsti susidariusias padėtis pradedant derybas, tačiau nenumatyti atvejai, kai pradinė padėtis pasikeičia prieš derybų pabaigą. Tačiau kelios valstybės narės priėmė nuostatas šiems padėčių pasikeitimams spręsti[20].

SDO vaidmuo – derėtis su dalyvaujančių subjektų kompetentingais organais dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus SCE sąlygų. Tačiau SDO taip pat gali nuspręsti nepradėti derybų arba nutraukti jau pradėtąsias. Nors SDO sprendimai priimami laikantis dvigubos absoliučios daugumos principo (absoliuti jo narių dauguma, jeigu ši dauguma taip pat atstovauja absoliučiai darbuotojų daugumai), tačiau minėtu atveju reikia trigubos kvalifikuotos daugumos (t. y. dviejų trečdalių narių, atstovaujančių mažiausiai dviem trečdaliams darbuotojų, įskaitant ne mažiau kaip dviejose valstybėse narėse dirbantiems darbuotojams atstovaujančių narių balsus). Šios trigubos daugumos (su tam tikromis papildomomis sąlygomis) reikia, jeigu per derybas nusprendžiama sumažinti dalyvavimo teises.

Su derybomis susijusias išlaidas padengia dalyvaujantys juridiniai subjektai. Kai kurios valstybės narės įgyvendino šią nuostatą apribodamos šias išlaidas ir prie jų priskirdamos tik tas, kurios, atsižvelgiant į dalyvaujantiems subjektams tenkančią ekonominę naštą, buvo pagrįstos, svarbios arba būtinos. Kitose valstybėse narėse sudarytas preliminarus arba negalutinis išlaidų sąrašas. Į kelis į nacionalinę teisę perkeltus teisės aktus buvo įtraukti abu modeliai[21]. Be to, trys valstybės narės nustatė kriterijų, pagal kurį šias išlaidas dalyvaujantys subjektai padengia bendrai[22].

Derantis SDO gali paprašyti savo nuožiūra pasirinktų ekspertų pagalbos. Išskyrus kelias išimtis[23], nacionalinės teisės aktuose nurodyta, kad, kaip leidžiama direktyva, dalyvaujančios bendrovės padengia tik vieno eksperto išlaidas.

3.3. Galimybė šalims savarankiškai spręsti dėl susitarimo turinio

Vienas pagrindinių direktyvos principų – leisti šalims savarankiškai nurodyti privalomas darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus taisykles. Direktyvoje aiškiai nustatyta, kad susitarimui netaikomos standartinės taisyklės, jeigu nenustatyta kitaip. To paties principo laikomasi visose nacionalinėse įgyvendinimo priemonėse[24].

---

18 Direktyva taip pat numatytos papildomos darbuotojų atstovavimui skiriamos vietos bendrovių susijungimo atveju. RO ši nuostata neįgyvendinta.

19 FR, LU, MT, RO, SK.

20 CZ, DE, ES, HU, LV, MT, PL, SI, SK SE, UK.

21 Išlaidos turi būti pagrįstos šiose valstybėse narėse – EE, MT, UK; svarbios – NL; būtinos – SE; pateisinamos ir būtinos – HU; tinkamos – AT, DK, FI, SI. Išlaidų sąrašą sudarė BE, CY, ES, IT, LT, LV, PT, SK. Abu modelius įtraukė CZ, DE, PL.

22 LV, PL, PT.

23 DE, SE. BE – jei susitarimas palankus, galimi ir kiti variantai. LV – padengiamos „bent vieno“ eksperto išlaidos.

24 Tačiau ES yra kitaip. Standartinės nuostatos taikomos, jeigu susitarime „nenurodytos jokios specialios nuostatos“.

Siekiant padėti derybų šalims, direktyvoje nurodytas temų, kurios susitarime turi būti aptartos, sąrašas. Į sąrašą įtraukta tvarka, kurios, jei reikia, laikomasi iš naujo derantis dėl susitarimo, kai, įsteigus SCE, atsiranda struktūrinių pokyčių. Tai svarbus SE direktyvoje ir Direktyvoje 94/45/EB dėl Europos darbų tarybų (toliau – EDT) pateikto panašaus sąrašo papildymas[25].

Tačiau šalių savarankiškumui taikomi du dideli apribojimai. Jei SCE steigiama reorganizuojant, susitarime turi būti nustatytos bent tokio pat lygmens, kaip į SCE reorganizuojamame kooperatyve vyraujančios visos darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus, nuostatos[26]. Be to, vadovaujantis direktyva į temų, kurios susitarime turi būti aptartos, sąrašą įtraukta galimybė darbuotojams turėti teisę nevaržomai dalyvauti visuotiniuose susirinkimuose yra ribojama direktyvos 9 straipsniu (žr. 3.6).

3.4. Standartinės taisyklės, kurios turi būti taikomos nepriėmus susitarimo

3.4.1. Standartinių taisyklių taikymo sąlygos

Standartinės taisyklės taikomos tik subsidiariai, t. y. jei a) taip susitaria derybų šalys, arba b) iki šešių mėnesių (tam tikromis aplinkybėmis – vienerių metų) laikotarpio pabaigos susitarimas nepriimamas, ir jei kiekvienam dalyvaujančiam subjektui atstovaujantis kompetentingas organas nusprendžia tęsti SCE registraciją, o darbuotojams atstovaujantis SDO nenusprendžia nepradėti derybų arba nutraukti pradėtąsias.

Dėl darbuotojų dalyvavimo, ir visais, išskyrus reorganizavimą, atvejais, direktyvoje nustatyta mažiausia darbuotojų, dalyvaujančių priimant sprendimus, procentinė dalis (25 % – bendrovių susijungimo atveju ir 50 % – visais kitais atvejais), kurios reikia standartinėms taisyklėms taikyti. Tačiau, net jei ta procentinė dalis nepasiekta, pakanka SDO sprendimo, kad būtų taikomos standartinės taisyklės. Beveik visos valstybės narės[27] laikėsi šių taisyklių ir nė viena nepasinaudojo direktyvoje nurodyta galimybe bendrovių susijungimo atveju netaikyti standartinių dalyvavimo taisyklių.

3.4.2. Darbuotojams atstovaujantis organas.

Pagal standartines taisykles, kad darbuotojai galėtų naudotis teise dalyvauti priimant sprendimus SCE, įsteigtas atstovaujantis organas (toliau – AO). AO sudaro SCE ir jos dukterinių bendrovių ir įmonių darbuotojai, kuriuos renka arba skiria darbuotojų atstovai proporcingai kiekvienoje valstybėje narėje dirbančių darbuotojų skaičiui[28]. AO sudėtis turi būti koreguojama, kad būtų prisitaikoma prie SCE ir jos dukterinėse bendrovėse bei įmonėse įvykusių pokyčių. Nuo įsteigimo praėjus ketveriems metams, AO privalo priimti sprendimą pradėti derybas susitarimui priimti, arba toliau veikti pagal standartines taisykles.

---

25 MT, RO sąrašo nepapildė.

26 DE taiko šį apribojimą dualistinę kooperatyvo valdymo struktūrą keičiant monistine, ir atvirkščiai.

27 CY – taikoma 50 % darbuotojų reikalavimas ir bendrovių susijungimo atveju. UK nenurodomas reorganizavimas (tačiau UK nėra valdybos lygmens dalyvavimo sistemos, todėl rizika, kad kooperatyve, kuriame dalyvaujama nurodytu būdu ir kuris pertvarkomas į SCE, taikant standartines taisykles galiojusi dalyvavimo tvarka bus prarasta, yra labai maža).

28 DE – nuostatose atsižvelgiama į visos grupės darbuotojus.

Apskritai, valstybės narės užtikrino šių nuostatų perkėlimą į nacionalinę teisę, tačiau nustatyta keletas praleidimų, susijusių su specialiuoju komitetu, kuris turi būti renkamas atsižvelgiant į AO dydį, AO narių teise į laisvą nuo darbo laiką, neprarandant atlyginimo, ir prisitaikymu prie pokyčių[29]. AO dydis, nuo kurio priklausytų būtinybė steigti specialųjį komitetą, skiriasi. Dėl AO teisės pasitelkti pasirinktus ekspertus, dauguma valstybių narių pasinaudojo galimybe, taip pat kaip dėl SDO, SCE padengti tik vieno eksperto išlaidas.

3.4.3. Tarpvalstybinis informavimas ir konsultavimasis

Atsižvelgiant į informavimą ir konsultavimąsi, AO kompetencijai priklauso tik tarpvalstybiniai klausimai. Kad galėtų pasinaudoti šia kompetencija, AO turi teisę bent vieną kartą per metus surengti posėdį su kompetentingu SCE organu, remdamasis kompetentingo organo parengtomis reguliariomis ataskaitomis apie SCE veiklos, užimtumo ir struktūros raidą. Be to, AO turi teisę gauti informacijos, jeigu yra išimtinės aplinkybės, darančios labai didelį poveikį darbuotojų interesams, prašyti surengti neeilinį posėdį, per kurį gautų informacijos ir būtų konsultuojamas, ir pareikšti nuomonę. Jeigu SCE į šią nuomonę neatsižvelgia, galima prašyti surengti dar vieną posėdį. Šiuo atžvilgiu nacionalinėse įgyvendinimo priemonėse nėra jokių specifinių ypatybių.

3.4.4. Valdybos lygmens darbuotojų dalyvavimas

Dėl darbuotojų dalyvavimo, standartinėse taisyklėse iš esmės nustatyta, kad darbuotojų dalyvavimo SCE lygmuo priklauso nuo dalyvavimo dalyvaujančių subjektų veikloje lygmens prieš įsteigiant SCE. Todėl, jei iki SCE registravimo dalyvaujančių subjektų veiklos nereglamentavo dalyvavimo taisyklės, ji neprivalo nustatyti darbuotojų dalyvavimo nuostatų.

Jeigu dalyvauti galima įvairiais būdais, SDO nusprendžia, koks bus SCE dalyvavimo būdas. Dauguma valstybių narių pasinaudojo galimybe šiuo atžvilgiu priimti standartines taisykles, daugiausia pasirinkdamos didžiausią darbuotojų skaičių apimančią dalyvavimo tvarką.

3.5. SCE, kurios įsteigtos „ex novo“ ir kuriose dirba mažiau kaip 50 darbuotojų arba 50 ir daugiau darbuotojų tik vienoje valstybėje narėje, taikomos nacionalinės nuostatos

SCE, skirtingai nei SE, „ex novo“ gali įsteigti fiziniai asmenys arba vienas juridinis subjektas ir fiziniai asmenys. Direktyvos 8 straipsnyje nustatytos specialios tokiais atvejais taikomos nuostatos. Kai vienoje SCE dirba mažiau kaip 50 darbuotojų arba 50 ir daugiau darbuotojų tik vienoje valstybėje narėje, derybos yra neprivalomos, o kitiems tos pačios rūšies tose pačiose valstybėse narėse įsisteigusiems subjektams taikomos nacionalinės darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus nuostatos turi būti taikomos SCE, jos dukterinėms bendrovėms ir įmonėms. Tačiau derybos pradedamos, jei to pageidauja trečdalis darbuotojų, arba jei įregistravus SCE bus pasiekta 50 darbuotojų riba. Yra speciali nuostata, pagal kurią ir toliau turi būti išsaugoma dalyvavimo teisė, jei SCE buveinė perkeliama į kitą valstybę narę.

[29] SK – nenumatyti specialiojo komiteto vidaus posėdžiai; PT ir UK – nenumatytas laisvas nuo darbo laikas kvalifikacijai kelti neprarandant atlyginimo; UK – nenumatytos prisitaikymo priemonės.

Apskritai, valstybės narės šias naujas nuostatas į nacionalinę teisę perkėlė jų nekeisdamos.

3.6. Ribota teisė dalyvauti visuotiniuose susirinkimuose su balsavimo teise

Palyginti su kitomis šios srities direktyvomis, šios direktyvos 9 straipsnyje numatytas naujas darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus metodas – darbuotojų ar jų atstovų teisė dalyvauti visuotiniame susirinkime, arba, jei rengiamas, skyriaus arba sektoriaus susirinkime su balsavimo teise. Jis taikomas per reorganizavimą, taikant standartines taisykles, kai taip būdavo dalyvaujama dalyvaujančiame (-uose) kooperatyve (-uose), arba pagal susitarimą.

Tačiau teisei dalyvauti visuotiniuose susirinkimuose taikomas reglamento 59 straipsnio 4 dalyje išdėstytas apribojimas, kuriame nurodyta, kad galimybė dalyvauti šiuo metodu patvirtinta nacionalinėmis nuostatomis iki 2003 m. rugpjūčio mėn. Ši padėtis yra tik trijose valstybėse narėse: Danijoje, kurioje įprasta dalyvauti šiuo metodu, Vengrijoje ir Liuksemburge. Visos valstybės narės, išskyrus septynias[30], šį straipsnį į nacionalinę teisę perkėlė nekeisdamos.

3.7. Bendros direktyvų, kuriomis nustatomas darbuotojų dalyvavimas priimant sprendimus, nuostatos

Kalbant apie apibrėžtis, išlygas ir konfidencialumą, bendradarbiavimą, kuriuo grindžiami darbuotojų atstovų ir kompetentingo SCE organo santykiai, taip pat darbuotojų atstovams suteikiamą apsaugą ir garantijas, direktyvos nuostatos nesiskiria nuo kitų direktyvų, kuriomis nustatomas darbuotojų dalyvavimas priimant sprendimus, nuostatų. Valstybės narės jas įgyvendino tokiu pačiu būdu. Komisija remiasi ankstesnėmis šios srities ataskaitomis (žr. įvadą).

4. DIREKTYVĄ ĮGYVENDINANT IR TAIKANT KILĘ KLAUSIMAI

4.1. Patirties trūkumas

Kiek Komisijai žinoma, iki 2010 m. gegužės 8 d. buvo įsteigta tik septyniolika SCE, tačiau nė vienoje nebuvo daug darbuotojų[31]. Kooperatyvus atstovaujančių organizacijų teigimu, net jei būtų steigiamos kitos SCE, trūktų direktyvos įgyvendinimo ir taikymo patirties.

4.2. Nuostatų sudėtingumas

Mažesnėms organizacijoms gali būti sudėtinga suprasti reglamento ir direktyvos nacionalines įgyvendinimo nuostatas[32]. Kalbant apie direktyvą, reikia aiškiai skirti

---

30 CY, DE, EE, PT, RO, SK, UK, pagal kurių nuostatas toks dalyvavimas nepatvirtintas.

31 Komisijos užsakymu Europos kooperatyvų organizacijos, Europos kooperacijos ir socialinių įmonių tyrimų instituto (EURICSE) ir EZAI fondo atlikto tyrimo preliminarūs rezultatai: 9 valstybėse narėse (IT – 5, SK – 3, HU – 2, BE – 2, DE, LIE, NL, ES, SE – 1) registruota 17 SCE (2006 m. – 1, 2008 m. – 5, 2009 m. – 7, 2010 m. pradžioje – 4), kuriose iš viso dirbo 32 darbuotojai.

32 Europos pramonės ir darbdavių konfederacijų sąjungos organizacija narė SN pabrėžė, kad „nors mechanizmą galima pavadinti gana sudėtingu, tačiau jis tapo tam tikra standartine darbuotojų dalyvavimo tvarka“, visuotinai taikoma tuo pačiu būdu, kaip ir dėl SE.

taikomus du skirtingus būdus, kuriais reglamentuojamas darbuotojų dalyvavimas priimant sprendimus SCE – derybas arba nacionalines taisykles, taip pat specialias dalyvavimo bendruosiuose susirinkimuose nuostatas. Tačiau valstybės narės beveik pažodžiui parkėlė direktyvą į konkrečius nacionalinės teisės aktus, todėl įgyvendinant jos netampa sudėtingesnės. Be to, kooperaciniame ir profesinių sąjungų veikloje dalyvaujantys socialiniai subjektai pabrėžė, kad iš tiesų sudėtingumo priežastis – statutas, ir nuo 2006 m. dažnai turėdami finansinę Sąjungos paramą jie ėmėsi veiksmų, skirtų pasirengti diegti informavimo, konsultavimosi ir dalyvavimo SCE mechanizmus.

4.3. Kooperatyvų ypatumai

Kooperatyvai nuo akcinių bendrovių skiriasi keliais aspektais. Yra tik jiems skirtų teisės aktų, kurie tam tikrose valstybėse narėse skiriasi nuo bendrovių teisės, taip pat, pagal nacionalinės teisės aktus kooperatyvus net galima priskirti pilietinėms asociacijoms nei bendrovėms[33], o atskiri teisės aktai taikomi tam tikrų rūšių kooperatyvams (žemės ūkio, būsto, kredito ar sveikatos). Atsižvelgiant į asmenų darbo santykius, nėra akivaizdžių svarbiausių aspektų skirtumų. Tačiau yra keletas su kolektyviniais santykiais susijusių ypatumų, dėl kurių atsiranda kooperatyvo nariais esančių ir nesančių darbuotojų skirtumų. Dėl šių ypatumų nekyla konkrečių informavimo ir konsultavimosi sunkumų, tačiau jų klausimas sudėtingesnis kolektyvinių sutarčių arba dalyvavimo valdybos lygmenyje atveju[34].

Nacionaliniai kooperaciniai judėjimai išreiškė tam tikrą susirūpinimą, kad SCE gali pakenkti kooperaciniams principams, tačiau šis susirūpinimas susijęs su statutu, o ne darbuotojų dalyvavimu priimant sprendimus. Nepriklausomi ekspertai nurodė teigiamą į nacionalinę teisę perkeltos direktyvos poveikį darbo teisei ir kooperacinei teisei. Be to, Komisija pažymėjo, kad direktyvos įgyvendinimas tapo paskata profesinių sąjungų ir organizacijų, atstovaujančių kooperatyvams nacionaliniu ir Europos lygmeniu, bendram darbui ir plėtrai[35].

4.4. Bendri tarpvalstybinio darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus klausimai

Tam tikri klausimai yra būdingi įvairioms direktyvoms[36], kuriomis nustatomas tarpvalstybinis darbuotojų dalyvavimas priimant sprendimus, visų pirma – Direktyvai 2001/86/EB (SE direktyvai).

Kalbant apie netinkamą tvarkos taikymą, nepriklausomi ekspertai[37] nurodė, kad kelios valstybės narės[38] į nacionalinę teisę neperkėlė direktyvos 13 straipsnio, pagal kurį valstybės narės turi imtis atitinkamų priemonių, kad būtų išvengta netinkamo naudojimosi SCE atvejų, kai būtų siekiama atimti iš darbuotojų teises dalyvauti

---

33 ES, HU, PL, PT, SE – šalies teisės aktai; NL – pilietinės asociacijos.

34 Pavyzdžiui, CY – privačios sutartys nelaikomos kolektyvinėmis; HU – valdybos lygmeniu nedalyvaujama.

35 Ypač projektuose, finansuojamuose pagal biudžeto eilutę 04.03.03.03.

36 Direktyvoje 94/45/EB, išdėstytoje nauja redakcija Direktyvoje 2009/38/EB dėl Europos darbo tarybos, SE Direktyvoje 2001/86/EB (žr. anksčiau), 2005 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2005/56/EB dėl ribotos atsakomybės bendrovių jungimųsi, peržengiančių vienos valstybės ribas, OL L 310, 2005 11 25, p. 1.

37 Žr. 4 išnašos nuorodą apie bendrovių „Labour Asociados“ ir „Milieu“ ataskaitas.

38 EL, HU, IE, NL, SI. Reikalingi tolesni tyrimai: BG, CZ, LV ir PT.

priimant sprendimus arba neleisti jomis pasinaudoti. Kadangi taip atsitiko su SE direktyva[39], Komisija mano, kad yra priežasčių nerimauti.

Dalyvavimo teisių apsaugos klausimas Europos bendrovę ar Kooperacinę bendrovę pertvarkant į bendrovę ar kooperatyvą, veikiantį pagal nacionalinės teisės aktus, iškeltas peržiūrint SE direktyvą[40]. Siekiant išspręsti šį klausimą, Direktyva 2005/56/EB dėl bendrovių jungimųsi, peržengiančių vienos valstybės ribas, bendrovės įpareigojamos patvirtinti tokią savo teisinę formą, kuria būtų leidžiama naudotis dalyvavimo teisėmis[41].

Nepriklausomi ekspertai nurodė, kad direktyvoje nėra nuostatų, susijusių su susitarimo dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus, vykdymo galimybėmis[42]. Išdėsčius Direktyvą dėl Europos darbų tarybų nauja redakcija, atsirado naujų šios srities galimybių, nes darbuotojų atstovai turės reikalingų priemonių įgyvendinti direktyva suteiktas teises bendrai atstovauti darbuotojų interesams.

Klausimai, susiję su pagrindinėmis direktyvos apibrėžtimis, kaip antai „darbuotojų atstovai“, „darbuotojų dalyvavimas priimant sprendimus“, „informavimas“, „konsultavimasis“, „dalyvavimas“, „dalyvaujantys juridiniai subjektai“, keliami taip pat, kaip dėl kitų direktyvų, ypač – SE direktyvos 2001/86/EB. Tikslinga nuosekliau vartoti šias apibrėžtis visose direktyvose.

5. IŠVADOS

Visose valstybėse narėse direktyva perkelta į nacionalinę teisę tik nuo 2009 m. kovo mėn. Todėl trūksta praktinės direktyvos taikymo patirties.

Be to, direktyva nėra atskiras teisės aktas. Šia direktyva papildomas SCE reglamentas, be to, ji yra labai panaši į kitas direktyvas, kuriomis reglamentuojamas darbuotojų dalyvavimas priimant sprendimus, pvz., SE direktyvą. Komisijos manymu, prieš pradedant kiekvieną tolesnę peržiūrą, reikia atsižvelgti į šių direktyvų ir reglamento vertinimo išvadas.

Šioms išvadoms pritaria visos valstybės narės[43] ir socialiniai partneriai[44], kurie išreiškė savo požiūrį per konsultavimosi procesą, skirtą šios ataskaitos projektui parengti.

---

39 Žr. ataskaitos COM(2008 m.) 591 3.6 punktą.

40 Žr. ataskaitos COM(2008 m.) 591 4.4 punktą.

41 SE pažymėjo, kad atsižvelgiant į 2009 m. Reglamento dėl Europos privačiosios bendrovės pasiūlymo 35 straipsnio Tarybos svarstymus, pateikta naujų svarbių pokyčių sprendimo būdų pasiūlymų dėl darbuotojų skaičiaus įsteigus bendrovę, veikiančią pagal Europos statutą.

42 Tačiau ES ir PT nacionalinėse įgyvendinimo nuostatose numatyta, kad susitarimas turi būti teisiškai veiksmingas.

43 Žr. 1 punkto atsakymų sąrašą (įvade). Kelių valstybių narių manymu, kiekvienos tolesnės peržiūros procese didžiausias dėmesys turėtų būti skiriamas reglamentui ir Europos Kooperacinės bendruomenės koncepcijai, o ne direktyvai.

44 Europos profesinių sąjungų konfederacijos manymu, nėra būtina supaprastinti direktyvos ir, atliekant reglamento peržiūrą, reikėtų konsultuotis su socialiniais partneriais. Europos pramonės ir darbdavių konfederacijų sąjungos organizacijos narės CIP manymu, peržiūrėjus teisės aktus įmonėms neturėtų atsirasti papildomos naštos.

Prieš rengiantis peržiūrėti direktyvą, būtina suprasti, dėl kokių priežasčių ES teisės sistema dėl kooperatyvų yra mažai taikoma.

Šioje ataskaitoje išvardyti klausimai[45], kuriuos verta panagrinėti išsamiau. Komisija toliau stebės, ar direktyva yra tinkamai įgyvendinama ir skatins suinteresuotųjų šalių gebėjimų ugdymą[46].

[45] Visų pirma – dėl tarpvalstybinių derybų tvarkos, netinkamo tvarkos taikymo ir įvairūs su direktyvomis dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus susiję klausimai.

[46] Komisija skatina veiksmus, kuriais siekiama šių tikslų, visų pirma pagal biudžeto eilutę 04.030303 — informavimas, konsultavimas ir įmonių atstovų dalyvavimas.